

Devlet ziraat işletmeleri kurumu hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 13/I/1938 - Sayı : 3807)

No.
3308

Kabul tarihi
7 - I - 1938

BİRİNCİ MADDE — Her türlü ziraat işleri ve sanatları ile iştigal etmek ve merkezi Ankarada olmak üzere Ziraat vekâletine merbut ve hükmî şahsiyeti haiz bir (Devlet ziraat işletmeleri kurumu) teşkil olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumu bu kanun ile hususî hukuk hükümlerine göre idare olunur. Bu kurumun yapacağı muameleler muhasebei umumiyeye kanunile arttırma, eksiltme ve ihale kanununa ve inşaat dolayısıyla 2443 ve 2799 sayılı kanunlar hükümlerine ve Divanı muhasebatın vize ve murakabesine tâbi değildir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun yapacağı başlıca işler aşağıda yazılıdır:

a) Bu kanunla uhdesine geçecek ve ileride uhdesine verilecek ziraî ve sınaî müesseseleri işletmek ve bunların ziraat ve ziraat sanatları sahasındaki işletme ve yetiştirme hizmetlerini yapmak,

b) Bölgelerine göre lüzumlu ziraat çeşidlerini, usullerini ve sanatlarını gösterib yaymakta nümune ve rehber olacak yeni ziraat işletme merkezleri, fabrika ve atelyeler tesis ve idare eylemek,

c) Silo ve ambar işleriyle uğraşmak ve silolarda varant muamelesi yapmak,

d) İştigal mevzularıyla alâkalı teşekküller vücude getirmek veya bunlara iştirak etmek ve yine iştirak mevzuuna dahil işler için imtiyaz ve müsaadeler almak ve işletmek, ticaret, nakliye ve kredi işlerini yapmak.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumu bu kanun ile uhdesine intikal eden veya ileride ilhak edilecek veya kendisi tarafından tesis edilecek olan işletmeleri, fabrika ve tesisleri İcra Vekilleri Heyeti kararile kendisine bağlı olmak üzere kuracağı hususî hukuk hükümlerine tâbi hükmî şahsiyetler halinde idare edebilir.

BEŞİNCİ MADDE — Atatürkün 11 - VI - 1937 tarihli mektub ile Hazineye teberru ettiği bütün menkul ve gayrimenkul mallar ve bunlara aid hak ve vecibeler bu kanunun neşri tarihinden itibaren Devlet ziraat işletmeleri kurumuna intikal eder.

Devlet veya Devlet müesseselerine aid olup birinci ve üçüncü maddelerde yazılı maksadlara uygun mahiyetteki diğer menkul ve gayrimenkul mallardan muvafık bulunanları lüzum görüldükçe Ziraat vekâletinin teklifi üzerine Devlet ziraat işletmeleri kurumuna devre İcra Vekilleri Heyeti salâhiyetlidir.

Bu maddenin birinci fıkrasına göre Devlet ziraat işletmeleri kurumuna intikal edecek malların 1 ikinci teşrin 1937 tarihindeki bilânço ve mevcudat vaziyetleri esas tutulmak üzere Maliye ve Ziraat vekâletleriyle kurum tarafından tayin edilecek birer zattan müteşekkil üç kişilik bir komisyon kıymetlerini tesbit edeceği gibi bu maddenin 2 nci fıkrasına göre bilâhare görülecek lüzum üzerine Devlet ziraat işletmeleri kurumuna devrine karar verilecek Devlete ve Devlet müesseselerine aid mallar hakkında da devir tarihlerindeki vaziyetlerine gö-

re aynı komisyon marifetile kıymet takdiri muamelesi yapılır ve bu kıymetler sermaye hesabına mahsuben vukubulmuş tediye sayılır.

ALTINCI MADDE — Devlet ziraat işletmeelri kurumunun itibarî sermayesi 15 000 000 türk lirasıdır. Bu sermaye Ziraat vekâletinin teklifi üzerine kurum umumî heyetinin kararı ve İcra Vekilleri Heyetinin tasdikile bir misline kadar artırılabilir. Kurumun tediye edilmiş sermayesi:

- a) Bu kanun mucibince kuruma intikal edecek veya devrolunacak mal ve hakların kıymetleri,
- b) İşletmelerden hâsıl olacak kârların ilâvesi,
- c) Devletçe verilecek tahsisat ve vukubulacak teberruat ile teşekkül eder.

YEDİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumu Ziraat vekâletinin teklifi üzerine umumî heyetin kararı ve İcra Vekilleri Heyetinin tasdikile itibarî sermayesinin mısfaına kadar faizli veya faizsiz, ikramiyeli veya ikramiyesiz, temettü hissesine iştirakli veya iştiraksız tahvilât çıkarabileceği gibi on beş sene kadar vadeli istikrazlar dahi yapabilir. Maliye vekâleti kurumun çıkarcığı tahvilâta ve yapacağı istikrazlara kefalete mezundur.

SEKİZİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumu Başvekilin riyasetinde Maliye, İktisad ve Ziraat vekillerile Büyük Millet Meclisi Bütçe, Divanı muhasebat, İktisad, Maliye ve Ziraat encümenlerince her defasında kendi azası arasından intihab edecekleri üçer azadan ve Şûrayı devlet ve Divanı muhasebat reislerinden teşekkül edecek bir umumî heyet ile reis ve müdür dahil olmak üzere beş azadan müteşekkil bir idare meclisi marifetile idare olunur. İdare meclisi reisi ile müdür ve azadan biri Ziraat vekilinin, bir aza Maliye vekilinin inhası ve İcra Vekilleri Heyetinin kararile Reiscümhur tarafından tayin ve bir aza da umumî heyetçe intihab edilir. Müdür hariç olmak üzere idare meclisi reisi ve azasının müddetleri üç sene olup tekrar tayin ve intihabları caizdir. İdare meclisi reis ve azasının ziraat ve ziraat sanatları ve toprak ekonomisi işlerinde meslekî yüksek tahsil görmüş bilgi ve tecrübe sahibi olmaları lâzımdır. Müdürün ihtiyaca göre bulunacak muavinleri Ziraat vekilinin teklifi ve Başvekilin tasdikile tayin olunur. Muavinler idare meclisi içtimalarına rey vermemek üzere iştirak edebilirler.

DOKUZUNCU MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun hesapları Maliye ve ziraat vekâletleriyle umumî heyet tarafından intihab edilecek birer murakıbden müteşekkil üç kişilik bir heyet marifetile murakabe edilir. Murakıblerin hizmet müddetleri üç senedir. Yeniden tayinve intihabları caizdir. Murakıblere verilecek ücret umumî heyetçe tayin olunur.

Murakıbler kurumun mevcudlarını ve her türlü muamelelerini muntazaman tetkik ve murakabe ederek neticelerini her üç ayda bir Ziraat vekâletine bir raporla bildirirler. Birer nüshası Maliye vekâletile idare meclisine de verilecek olan bu raporlar sene nihayetinde umumî raporla birlikte umumî heyete arz olunur. Bundan başka Ziraat vekâleti lüzum gördükçe kurumun ve kurum işletme ve müesseselerinin hesap ve muamelelerini her zaman teftiş ettirebilir.

ONUNCU MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun hesap senesi takvim senesidir. Senelik bilânço, kâr ve zarar hesapları müteakib senenin ilk dört ayı zarfında idare meclisi ve murakıbler raporlarile birlikte Ziraat vekâletine verilir. Ziraat vekâleti kendisine tevdi edilen bilânço ve kâr ve zarar hesaplarını tevdi tarihinden itibaren bir ay zarfında tetkik ederek mütaleasile birlikte Umumî heyete verilmek üzere Başvekâlete takdim eder. Bilânço, kâr ve zarar hesapları Umumî

heyetin tasdikile katilesir ve tasdik keyfiyeti idare meclisile alâkadar memurların o hesap senesi için ibralarını tazammun eder.

ON BİRİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun safi kârından yüzde onu evvelâ ihtiyat akçesi olarak ayrılır ve ihtiyat akçesi sermayenin yüzde yirmisine balığ oluncaya kadar bu suretle ayrılmaya devam edilir. Kârın geriye kalan kısmının Umumî heyet kararile yüzde ikisine kadarı idare meclisine ve yüzde yediye kadarı nizamnamede tayin edilecek esaslara göre memur ve müstahdemlere ikramiye olarak verilir ve safi kârın mütebaki kısmı kurumun itibarî sermayesi tamamlanuncaya kadar 6 ncı madde mucibince sermaye hesabına geçirilir. İtibarî sermaye tamamlandıktan sonra kâr bakiyesinin yarısı sermayenin yüzde otuzuna balığ oluncaya kadar fevkalâde ihtiyat hesabına tefrik ve diğer yarısı Hazineye tesviye olunur.

ON İKİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun malları Devlet malıdır. Bunları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler Devlet malları hakkında ika olunan bu gibi suçlara müterettib cezalara tâbidirler.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumu memurları halk ve mensub oldukları idare ile muamele ve münasebetlerinde hususî müesseseler memurları hakkındaki ahkâma tâbidirler. Kurum memur ve müstahdemleri aylıklarından yüzde beş kesilmek ve 11 ncı madde mucibince kârdan memur ve müstahdemler için ayrılacak ikramiyeden buna tekabül edecek mikdarı tefrik ve tahsis olunmak suretile bir (Yardım sandığı) tesis olunur.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumunun idare ve murakabe şekilleri ve idare meclisile müdür ve muavinler ve murakıblerin vazife ve salâhiyetleri ve kurum yardım sandığı hakkında bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında bir nizamname yapılır.

ON BEŞİNCİ MADDE — Devlet ziraat işletmeleri kurumuna intikal edecek ve devrolunacak malların intikal ve ferağ muameleleri harç ve resme tâbi değildir. Kurum tarafından yeniden tesisine lüzum görülecek işletme ve müesseseler için mukatazi arazi Ziraat vekâletinin tasvibile usulüne tevfikan istimlâk edilebilir. Kurum, kendisine intikal edecek veya devrolunacak veya bundan sonra kendisi tarafından tesis edilecek sınaî müesseseler için teşvikî sanayi kanununda yazılı müsaade ve muafiyetlerden istifade eder.

ON ALTINCI MADDE — Devlet Ziraat işletmeleri kurumunun aynı mahiyette olup Ziraat vekâletine merbut diğer Devlet müesseselerinden satın alacağı veya bu müesseselere satacağı mallar ile bu kabîl Devlet müesseselerinin satılmak üzere kuruma tevdi edecekleri mallar için artırma, eksiltme ve ihale işleri kıymet takdiri suretile ve Ziraat vekâletinin muvafakatile yapılır.

MUVAKKAT BİRİNCİ MADDE — Beşinci maddenin birinci fıkrası mucibince Devlet Ziraat işletmeleri kurumuna intikal edecek müesseselerin memur ve müstahdemlerinden hizmet müddetleri üç seneyi geçenlere almakta oldukları son ücretleri üzerinden hizmet müddetlerinin beher senesi için bir aylık hesabı ile ikramiye verilir. Bunlardan açıkta kalacak olanların ikramiyeleri verilerek alâkaları kesilir. Hizmetinde devam edeceklerin ikramiyeleri yardım sandığına yatırılır. Bunlar arasında bulunan ve evvelce maaşlı vazifeden alınan, ziraat mekteplerinden mezun meslek memurlarının bu kanunun meriyetine kadar mezkûr müessesede

geçen ücretli hizmetleri bir defaya mahsus ve yalnız terfi hakkına müessir olmak üzere maaşlı hizmet müddetlerine ilâve olunur.

MUVAKKAT İKİNCİ MADDE — On dördüncü maddede yazılı nizamname yapılmıya kadar kurumun idare, murakabe işleri ve teşkilâtının vazife ve salâhiyetleri Ziraat vekâletince tesbit olunacak esaslar dairesinde yürütülür.

ON YEDİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

10 kânunusani 1938

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	8 - I - 1938 ve 1/923
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilhçe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	10 - I - 1938 ve 1/32
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 21 134 22 30,11,45,46:19,51,58:61